

اصول قانون اساسی در برتو نظرات شورای نگهبان

عنوان

اصل هشتاد و نهم

شماره مسلسل: ۱۳۹۶۰۰۳۴

تاریخ: ۱۳۹۶/۰۷/۲۲

پژوهشکده شورای نگهبان

شناسنامه

عنوان:

اصول قانون اساسی در پرتو نظرات شورای نگهبان

اصل هشتاد و نهم

تدوین:

محمد فتحی

ناظر علمی:

کاظم کوهی

شماره مسلسل: ۱۳۹۶۰۰۳۴

تاریخ انتشار: ۱۳۹۶/۰۷/۲۲

فهرست مطالب

اصل هشتاد و نهم	۲
۱- نظرات شورای نگهبان در خصوص مصوبات مجلس شورای اسلامی	۳
۱-۱. طرح قانونی اداره صدا و سیمای جمهوری اسلامی ایران	۳
۲-۱. طرح آیین‌نامه داخلی مجلس شورای اسلامی	۳
۳-۱. طرح ایجاد دفاتر ارتباط مردم با نمایندگان مجلس شورای اسلامی	۳
۴-۱. طرح تعیین قائم‌مقام شورای اسلامی شهر	۴
۵-۱. لایحه تشکیلات، وظایف و انتخاب شوراهای اسلامی کشور و انتخاب شهرداران	۴
۶-۱. طرح آیین‌نامه داخلی مجلس شورای اسلامی	۴
۷-۱. لایحه اهداف، وظایف و تشکیلات وزارت علوم، تحقیقات و فناوری	۵
۸-۱. طرح اصلاح موادی از قانون آیین‌نامه داخلی مجلس شورای اسلامی	۵
۹-۱. طرح رسیدگی به داریی مقامات، مسئولان و کارگزاران جمهوری اسلامی ایران	۷
۱۰-۱. طرح اصلاح موادی از قانون آیین‌نامه داخلی مجلس شورای اسلامی	۱۰
۱۱-۱. طرح اصلاح مواد (۱۹۶) و (۱۹۷) آیین‌نامه داخلی مجلس شورای اسلامی ...	۱۲
۱۲-۱. طرح اصلاح موادی از قانون تشکیل سازمان بازرسی کل کشور ...	۱۲
۲- نظرات شورای نگهبان در خصوص اساسنامه‌های مصوب هیئت وزیران ..	۱۳
۳- نظرات تفسیری و مشورتی شورای نگهبان	۱۳
۴- نظرات شورای نگهبان در پاسخ به استعلامات اشخاص حقیقی و حقوقی ..	۱۳
۵- تذکرات ارشادی و قانونی شورای نگهبان	۱۳

اصل هشتماد و نهم

مصوب ۱۳۶۸: ۱- نمایندگان مجلس شورای اسلامی می‌توانند در مواردی که لازم می‌دانند هیئت وزیران یا هر یک از وزراء را استیضاح کنند. استیضاح وقتی قابل طرح در مجلس است که با امضای حداقل ده نفر از نمایندگان به مجلس تقدیم شود. هیئت وزیران یا وزیر مورد استیضاح باید ظرف مدت ده روز پس از طرح آن در مجلس حاضر شود و به آن پاسخ گوید و از مجلس رأی اعتماد بخواهد. در صورت عدم حضور هیئت وزیران یا وزیر برای پاسخ، نمایندگان مزبور درباره استیضاح خود توضیحات لازم را می‌دهند و در صورتی که مجلس مقتضی بداند اعلام رأی عدم اعتماد خواهد کرد. اگر مجلس رأی اعتماد نداد هیئت وزیران یا وزیر مورد استیضاح عزل می‌شود. در هر دو صورت وزرای مورد استیضاح نمی‌توانند در هیئت وزیرانی که بلافاصله بعد از آن تشکیل می‌شود عضویت پیدا کنند.

۲- در صورتی که حداقل یک سوم از نمایندگان مجلس شورای اسلامی رئیس جمهور را در مقام اجرای وظایف مدیریت قوه مجریه و اداره امور اجرایی کشور مورد استیضاح قرار دهند، رئیس جمهور باید ظرف مدت یک ماه پس از طرح آن در مجلس حاضر شود و در خصوص مسائل مطرح شده توضیحات کافی بدهد. در صورتی که پس از بیانات نمایندگان مخالف و موافق و پاسخ رئیس جمهور، اکثریت دو سوم کل نمایندگان به عدم کفایت رئیس جمهور رأی دادند مراتب جهت اجرای بند ده اصل یکصد و دهم به اطلاع مقام رهبری می‌رسد.

اصل سابق (مصوب ۱۳۵۸): نمایندگان مجلس می‌توانند در مواردی که لازم می‌دانند هیئت وزیران یا هر یک از وزراء را استیضاح کنند. استیضاح وقتی قابل طرح در مجلس است که با امضای حداقل ده نفر از نمایندگان به مجلس تقدیم شود. هیئت وزیران یا وزیر مورد استیضاح باید ظرف مدت ده روز پس از طرح آن در مجلس حاضر شود و به آن پاسخ گوید و از مجلس رأی اعتماد بخواهد. در صورت عدم حضور هیئت وزیران یا وزیر برای پاسخ، نمایندگان مزبور درباره استیضاح خود توضیحات لازم را می‌دهند و در صورتی که مجلس مقتضی بداند اعلام رأی عدم اعتماد خواهد کرد. اگر مجلس رأی اعتماد نداد هیئت وزیران یا وزیر مورد استیضاح عزل می‌شود. در هر دو صورت نخست‌وزیر یا وزرای مورد استیضاح نمی‌توانند در هیئت وزیرانی که بلافاصله بعد از آن تشکیل می‌شود عضویت پیدا کنند.

۱- نظرات شورای نگهبان در خصوص مصوبات مجلس شورای اسلامی

۱-۱. نظر شماره م/۴۰/ص مورخ ۱۳۵۹/۹/۲۵ شورای نگهبان در خصوص طرح قانونی

اداره صدا و سیما، جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۵۹/۹/۱۰ مجلس شورای اسلامی

۱-۱-۱- ماده (۱۰)^(۱) که اعضای شورای سرپرستی را در مقابل مجلس مسئول

قرار داده و به مجلس حق می‌دهد آنان را مانند وزراء استیضاح نماید، با توجه به

مفهوم استیضاح در اصل ۸۹ قانون اساسی و تبعاتی که دارد، با اصل ۱۷۵ قانون اساسی

که اداره صدا و سیما را زیر نظر مشترک سه قوه قرار داده مغایر می‌باشد.

۲-۱. نظر شماره ۴۵۱۳ مورخ ۱۳۶۱/۲/۲ شورای نگهبان در خصوص طرح آیین‌نامه

داخلی مجلس شورای اسلامی، مصوب ۱۳۶۱/۱/۱۹ مجلس شورای اسلامی

۱-۲-۱- ذیل ماده (۱۵۴)^(۲) که اجازه می‌دهد وقت پاسخ دادن به استیضاح

مطرح‌شده در مجلس، خارج از مهلت ده روز باشد، مغایر اصل ۸۹ قانون اساسی است

که منحصرأ مدت را ده روز تعیین کرده است.

۳-۱. نظر شماره ۹۴۸ مورخ ۱۳۶۸/۶/۲۶ شورای نگهبان در خصوص طرح ایجاد

دفتر ارتباط مردم با نمایندگان مجلس شورای اسلامی، مصوب ۱۳۶۸/۶/۲۱ مجلس

شورای اسلامی

۱-۳-۱- نظر به اینکه به موجب اصل پنجاه و هفتم قانون اساسی قوای سه‌گانه

۱. ماده ۱۰- اعضای شورای سرپرستی مانند وزراء در مقابل مجلس مسئولند و نمایندگان مجلس

شورای اسلامی می‌توانند آنان را مورد سؤال قرار دهند و نیز استیضاح نمایند.

مصوبه اصلاحی (نهایی) مورخ ۱۳۵۹/۱۰/۸ مجلس به منظور رفع ایراد شورا:

[ماده (۱۰) در مصوبه اصلاحی حذف شد.]

۲. ماده ۱۵۴- وزیر یا هیئت وزیران موظفند ظرف ده روز پس از طرح استیضاح در مجلس حضور یافته

و توضیحات لازم را بدهند. تعیین وقت استیضاح در ظرف ده روز با پیشنهاد وزیر یا هیئت وزیران و

تصویب هیئت رئیسه مجلس در دستور هفتگی قرار می‌گیرد و تعیین وقت در مدت مقرر در این ماده

حتمی است و تأخیر آن ممکن نخواهد بود مگر با موافقت استیضاح‌کنندگان و دولت.

مصوبه اصلاحی (نهایی) مورخ ۱۳۶۱/۳/۲۳ مجلس به منظور رفع ایراد شورا:

ماده ۱۵۴- وزیر یا هیئت وزیران موظفند ظرف ده روز پس از طرح استیضاح در مجلس حضور یافته و

توضیحات لازم را بدهند. تعیین وقت استیضاح در ظرف ده روز با پیشنهاد وزیر یا هیئت وزیران و

تصویب هیئت رئیسه مجلس در دستور هفتگی قرار می‌گیرد و تعیین وقت در مدت مقرر در این ماده

حتمی است.

مملکتی مستقل از یکدیگرند و نظر به اینکه موارد نظارت و مداخله قوه مقننه در قوه مجریه که از طریق مجلس شورای اسلامی اعمال می‌شود در اصول ۷۶، ۸۸، ۸۹ و ۹۰ قانون اساسی مشخص گردیده و نظر به اینکه سِمَت نمایندگی به موجب اصل هشتاد و پنجم قانون اساسی قائم به شخص است و قابل واگذاری به دیگری نیست، و چگونگی بازرسی و نظارت بر حُسن جریان امور در دستگاه‌های اجرایی و قضایی نیز مشخصاً و منحصرأً در برخی از اصول قانون اساسی از جمله اصول ۱۵۶، ۱۷۳، ۱۷۴ بیان شده است، ماده واحده به کیفیتی که تنظیم شده مغایر با قانون اساسی است.^(۱)

۴-۱. نظر شماره ۳۶۱۶ مورخ ۱۳۷۱/۶/۱۷ شورای نگهبان در خصوص طرح تعیین قائم مقام شورای اسلامی شهر مصوب ۱۳۷۱/۶/۱۰ مجلس شورای اسلامی

۱-۴-۱- عضویت نماینده یا نمایندگان مجلس شورای اسلامی در هیئت مذکور در بند (۵)،^(۲) به لحاظ اینکه خارج از محدوده وظایف نمایندگی است، خلاف قانون اساسی شناخته شد.

۵-۱. نظر شماره ۲۵۵ مورخ ۱۳۷۴/۲/۱۹ شورای نگهبان در خصوص لایحه تشکیلات، وظایف و انتخاب شوراهای اسلامی کشور و انتخاب شهرداران مصوب ۱۳۷۴/۲/۳ مجلس شورای اسلامی

۱-۵-۱- انتخاب ناظرین از نمایندگان مجلس شورای اسلامی در ماده (۵۳) و تبصره (۱) آن،^(۳) مغایر اصل ۵۷ قانون اساسی و سایر اصول مربوط به وظایف مجلس شورای اسلامی است و همچنین اضافه کردن هیئت مرکزی نظارت بر لایحه دولت، چون به افزایش هزینه‌های عمومی می‌انجامد، مغایر اصل ۷۵ قانون اساسی شناخته شد.

۶-۱. نظر شماره ۷۸/۲۱/۴۵۵۱ مورخ ۱۳۷۸/۲/۸ شورای نگهبان در خصوص طرح آیین نامه داخلی مجلس شورای اسلامی، مصوب ۱۳۷۸/۱/۱۸ مجلس شورای اسلامی

۱-۶-۱- تقیید عدم کفایت به سیاسی در شق (۲) بند (ب) ماده (۱۲۰)، خلاف

۱. برای آگاهی تفصیلی نسبت به مستندات قانونی این نظر، رجوع کنید به همین مجموعه، ذیل اصل پنجاه و هفتم، شماره ۱-۱۷-۱.
۲. برای آگاهی تفصیلی نسبت به مستندات قانونی این نظر، رجوع کنید به همین مجموعه، ذیل اصل پنجاه و هفتم، شماره ۱-۲۲-۱.
۳. برای آگاهی تفصیلی نسبت به مستندات قانونی این نظر، رجوع کنید به همین مجموعه، ذیل اصل پنجاه و هفتم، شماره ۱-۳۶-۲.

اتلاق بند (۲) اصل ۸۹ قانون اساسی است و بند (۳) ماده (۱۲۵) چون موهم تقیید عدم کفایت به سیاسی می‌باشد، لازم است کلمه سیاسی حذف شود.^(۱)

۷-۱. نظر شماره ۸۱/۳۰/۱۹۴۳ مورخ ۱۳۸۱/۹/۵ شورای نگهبان در خصوص لایحه اهداف، وظایف و تشکیلات وزارت علوم، تحقیقات و فناوری مصوب ۱۳۸۱/۸/۱۲ مجلس شورای اسلامی

۷-۱-۱- تعیین وظیفه در ماده (۳)^(۲) برای رئیس نهاد نمایندگی مقام معظم رهبری در دانشگاه‌ها بدون اذن معظم‌له خلاف موازین شرع شناخته شد. همچنین عضویت دو نفر از اعضای کمیسیون آموزش و تحقیقات به انتخاب مجلس شورای اسلامی در این ماده، چون موجب دخالت مجلس شورای اسلامی در امور اجرایی است، بنابراین مغایر اصول ۵۷ و ۵۸ قانون اساسی و اصول دیگری که وظایف مجلس شورای اسلامی را تعیین کرده است شناخته شد.

۸-۱. نظر شماره ۸۷/۳۰/۲۸۹۴۹ مورخ ۱۳۸۷/۸/۹ شورای نگهبان در خصوص طرح اصلاح موادی از قانون آیین‌نامه داخلی مجلس شورای اسلامی، مصوب ۱۳۸۷/۷/۲۱ مجلس شورای اسلامی

۸-۱-۱- ماده (۲۴) موضوع ماده (۱۹۵)^(۳)، علاوه بر ایرادات قبلی، در رابطه با

۱. ماده ۱۲۰- رأی‌گیری نسبت به موارد مهم با اکثریت خاص و به ترتیب ذیل خواهد بود:
الف- ...

ب- اکثریت دو سوم مجموع نمایندگان:

۱- ...

۲- تصویب عدم کفایت سیاسی رئیس جمهور.

ماده ۱۲۱- ...

ماده ۱۲۵- در موارد ذیل اخذ رأی مخفی با ورقه الزامی است:

۱- ...

۳- رأی اعتماد و عدم اعتماد به وزیران و هیئت وزیران و رأی عدم کفایت سیاسی به رئیس جمهور.

مصوبه اصلاحی (نهایی) مورخ ۱۳۷۸/۴/۱۳ مجلس به منظور رفع ایراد شورا:

- در بند (۲) [= بند (ب) ماده (۱۲۰)]، کلمه «سیاسی» حذف گردید.

- در سطر بالا [= بند (۳) ماده (۱۲۵)]، کلمه «سیاسی» حذف گردید.

۲. برای آگاهی تفصیلی نسبت به مستندات قانونی این نظر، رجوع کنید به همین مجموعه، ذیل اصل پنجاه و هفتم، شماره ۱-۵۵-۲۶.

۳. ماده ۲۴- ماده (۱۹۵) به شرح ذیل اصلاح می‌شود:

اصل ۸۹ قانون اساسی به لحاظ اینکه قانع نشدن را به منزله رأی عدم اعتماد دانسته، مغایر اصول ۸۹ و ۱۳۵ قانون اساسی است.

۱-۸-۲- ماده (۲۶) موضوع تبصره (۱) و تبصره (۲) ماده (۱۹۹)،^(۱) مبنیاً بر ایرادات

→

ماده ۱۹۵- چنانچه در هر دوره مجلس، پاسخ‌های هر وزیر به سؤالات نمایندگان سه بار به تشخیص اکثریت مجلس قانع‌کننده نباشد، رأی سوم مجلس بر اساس اصل یکصد و سی و پنجم (۱۳۵) قانون اساسی به منزله رأی عدم اعتماد خواهد بود و رئیس جمهور موظف است در موعد مقرر نسبت به معرفی وزیر جدید اقدام نماید.

مصوبه اصلاحی مورخ ۱۳۸۷/۸/۲۲ مجلس به منظور رفع ایراد شورا:

ماده (۱۹۵) به شرح زیر اصلاح شد:

ماده ۱۹۵- چنانچه در هر دوره مجلس، سه بار با رأی اکثریت نمایندگان حاضر سؤالات نمایندگان از هر وزیر وارد تشخیص داده شود، طرح استیضاح وزیر با رعایت اصل هشتاد و نهم (۸۹) قانون اساسی و آیین‌نامه داخلی در دستور کار مجلس قرار خواهد گرفت.

نظر شماره ۸۷/۳۰/۲۹۳۱۸ مورخ ۱۳۸۷/۹/۲ شورای نگهبان در خصوص طرح اصلاح موادی از قانون آیین‌نامه داخلی مجلس شورای اسلامی، مصوب ۱۳۸۷/۸/۲۲ مجلس شورای اسلامی:

مواد (۲۴) موضوع ماده (۱۹۵)، ... ایرادات بندهای (۲۰) ... شورای نگهبان [= ایراد مذکور در بند ۸-۱- ۱ فوق‌الذکر]، علی‌رغم اصلاحات به عمل آمده، از این جهت که معلوم نیست آیا پس از اظهار نظر مجلس مبنی بر ورود سؤال نماینده سؤال‌کننده، طرح استیضاح الزامی است یا خیر، ابهام دارد؛ پس از رفع ابهام، اظهار نظر خواهد شد.

مصوبه اصلاحی (نهایی) مورخ ۱۳۸۷/۹/۱۸ مجلس به منظور رفع ایراد شورا:

در ماده (۱۹۵)، عبارت «با رعایت» حذف و عبارت «در صورت رعایت مفاد» جایگزین شود.

۱. ماده ۲۶- ماده (۱۹۹) به شرح ذیل اصلاح می‌شود:

ماده ۱۹۹- مهلت انجام تحقیق و تفحص شش ماه از تاریخ صدور ابلاغ اعضای هیئت توسط رئیس مجلس می‌باشد. در صورت ضرورت با درخواست هیئت و تصویب هیئت رئیسه مجلس تا شش ماه دیگر قابل تمدید می‌باشد.

تبصره ۱- در صورتی که جلسه مشترک هیئت تحقیق و تفحص و کمیسیون تخصصی، تخلفات موضوع تحقیق را مهم و مسئول دستگاه یا سازمان را مقصر تشخیص دهد، گزارش نهایی خود را همراه با امضاء حداقل ده نفر از نمایندگان ارائه می‌دهد. این گزارش به منزله درخواست استیضاح وزیر یا وزیران متخلف می‌باشد.

هیئت رئیسه موظف است در اولین جلسه علنی موضوع استیضاح را اعلام وصول و حداکثر تا مدت ده روز در دستور جلسه علنی قرار دهد؛ در این صورت مخبر کمیسیون حداکثر به مدت نیم ساعت گزارش می‌دهد و سپس طبق مواد مربوط به استیضاح عمل خواهد شد.

تبصره ۲- در صورتی که تعداد متقاضیان تحقیق و تفحص کمتر از حد نصاب طرح استیضاح باشد، سایر نمایندگان می‌توانند به متقاضیان تحقیق و تفحص ملحق شوند تا استیضاح از حد نصاب قانونی

←

قبلی بر ماده (۲۴) موضوع ماده (۱۹۵)، مغایر اصول ۸۹ و ۱۳۵ قانون اساسی شناخته شد.

۱-۸-۳- ماده (۲۶) موضوع تبصره (۱) ماده (۱۹۹)، از این جهت که گزارش مذکور را به منزله درخواست استیضاح تلقی نمود، مغایر اصول ۸۹ و ۱۳۵ قانون اساسی شناخته شد و همچنین تبصره (۲) این ماده، مبنیاً بر اشکال تبصره (۱) باید اصلاح شود.^(۱)

۱-۸-۴- ماده (۲۹) موضوع ماده الحاقی (۱) و تبصره‌های (۱) و (۲) این ماده،^(۲) مغایر اصول ۸۸، ۸۹ و بند یک اصل ۱۱۰ قانون اساسی شناخته شد.

۹-۱. نظر شماره ۸۹/۳۰/۴۱۹۰۵ مورخ ۱۳۸۹/۱۲/۲۸ شورای نگهبان در خصوص طرح رسیدگی به دارایی مقامات، مسئولان و کارگزاران جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۸۹/۱۲/۸ مجلس شورای اسلامی

۱-۹-۱- اطلاق ماده (۱۳) جدید^(۳) در خصوص واگذاری اختیارات رئیس قوه

→

برخوردار شود.

مصوبه اصلاحی مورخ ۱۳۸۷/۸/۲۲ مجلس به منظور رفع ایراد شورا:

- پاراگراف اول تبصره (۱) ماده (۱۹۹) به شرح زیر اصلاح شد:

تبصره- در صورتی که جلسه مشترک هیئت تحقیق و تفحص و کمیسیون تخصصی، تخلفات موضوع تحقیق را مهم و مسئول دستگاه یا سازمان را مقصر تشخیص دهد، طرح استیضاح وزیر مربوطه با رعایت اصل هشتاد و نهم (۸۹) قانون اساسی در دستور کار مجلس قرار خواهد گرفت.

- تبصره (۲) ماده (۱۹۹) حذف شد.

نظر شماره ۸۷/۳۰/۲۹۳۱۸ مورخ ۱۳۸۷/۹/۲ شورای نگهبان در خصوص طرح اصلاح موادی از قانون آیین‌نامه داخلی مجلس شورای اسلامی، مصوب ۱۳۸۷/۸/۲۲ مجلس شورای اسلامی:

مواد ... (۲۶) موضوع تبصره ماده (۱۹۹)، ... ایرادات بندهای ... (۲۱) ... شورای نگهبان [= ایراد مذکور در بند ۱-۸-۲ فوق‌الذکر]، علی‌رغم اصلاحات به عمل آمده، از این جهت که معلوم نیست آیا پس از اظهار نظر مجلس مبنی بر ورود سؤال نماینده سؤال‌کننده، طرح استیضاح الزامی است یا خیر، ابهام دارد؛ پس از رفع ابهام، اظهار نظر خواهد شد.

مصوبه اصلاحی (نهایی) مورخ ۱۳۸۷/۹/۱۸ مجلس به منظور رفع ایراد شورا:

در تبصره ماده (۱۹۹)، عبارت «با رعایت» حذف و عبارت «در صورت رعایت مفاد» جایگزین شود.

۱. برای آگاهی تفصیلی نسبت به مستندات قانونی این نظر، بنگرید به پاورقی پیشین.

۲. برای آگاهی تفصیلی نسبت به مستندات قانونی این نظر، رجوع کنید به همین مجموعه، ذیل اصل هشتاد و هشتم، شماره ۱-۱۱-۶.

۳. ماده (۱۳) به شرح ذیل اصلاح می‌گردد:

←

→

ماده ۱۳- کلیه مسئولان دستگاه‌ها مکلفند با درخواست رئیس قوه قضائیه یا شخص منصوب از طرف ایشان، اطلاعات مربوط به دارایی افراد مورد درخواست را به همراه اسناد و مدارک در اسرع وقت تسلیم نمایند. سایر اشخاص مطلع با درخواست مقامات مذکور ملزم به همکاری و ارائه اطلاعات خود راجع به وضعیت دارایی مسئولان این قانون می‌باشند. تخلف از این ماده برای مسئولان دستگاه‌ها و نیز ارائه اطلاعات خلاف واقع توسط اشخاص موضوع این قانون، موجب انفصال موقت از خدمات دولتی و عمومی از شش ماه تا یک سال می‌گردد.

مصوبه اصلاحی مورخ ۱۳۹۰/۱/۲۸ مجلس به منظور رفع ایراد شورا:

مجلس بر مصوبه خود در ماده (۱۳) اصرار دارد.

با عنایت به اظهار نظر شماره ۸۹/۳۰/۴۱۹۰۵ مورخ ۱۳۸۹/۱۲/۲۸ شورای نگهبان نسبت به این مصوبه و با توجه به اصرار مجلس بر مصوبه خویش، این مصوبه به مجمع تشخیص مصلحت نظام ارجاع شد.

نامه شماره ۹۰۳۷۵-۹۷۰۰ مورخ ۱۳۹۰/۹/۱۲ مجمع تشخیص مصلحت نظام به مجلس شورای اسلامی:

احتراماً، عطف به نامه ۳۱/۴۷۷۴ مورخ ۱۳۹۰/۱/۳۱، «طرح رسیدگی به دارایی مقامات، مسئولان و کارگزاران جمهوری اسلامی ایران» که برای رفع اختلاف به مجمع تشخیص مصلحت نظام ارجاع شده بود، مورد رسیدگی حقوقی قرار گرفت و بر اساس تفسیر شورای محترم نگهبان از اصل ۱۱۲ قانون اساسی، جهت طی مراحل قانونی و رفع ابهام از ماده دوم طرح، به مجلس شورای اسلامی عودت داده می‌شود.

مصوبه اصلاحی مورخ ۱۳۹۰/۱۱/۱۲ مجلس به منظور رفع ایراد شورا:

[در خصوص ماده (۱۳) اصلاحی از سوی مجلس انجام نشده است.]

نظر شماره ۹۰/۳۰/۴۵۸۹۹ مورخ ۱۳۹۰/۱۲/۴ شورای نگهبان در خصوص طرح رسیدگی به دارایی مقامات، مسئولان و کارگزاران جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۹۰/۱۱/۱۲ مجلس شورای اسلامی:

علاوه بر اینکه اشکالات سابق این شورا در بندهای مختلف اعلامی، رفع نگردیده و کماکان باقی است، در خصوص این مورد نیز علی‌رغم رفع ابهام به عمل آمده، همان اشکال جاری و اشکالات سابق نیز مرتفع نگردیده است.

با عنایت به اظهار نظر شماره ۹۰/۳۰/۴۱۹۰۵ مورخ ۱۳۹۰/۱۲/۴ شورای نگهبان نسبت به این مصوبه و با توجه به اصرار مجلس بر مصوبه خویش، این مصوبه به مجمع تشخیص مصلحت نظام ارجاع شد.

مصوبه مورخ ۱۳۹۴/۸/۹ مجمع تشخیص مصلحت نظام:

جناب آقای دکتر لاریجانی

رئیس محترم مجلس شورای اسلامی

بازگشت به نامه شماره ۳۱/۷۷۲۰ مورخ ۱۳۹۱/۲/۲۳ در خصوص طرح رسیدگی به دارایی مقامات، مسئولان و کارگزاران جمهوری اسلامی ایران مصوب مورخ ۱۳۹۱/۲/۱۷ مجلس شورای اسلامی که مورد ایراد شورای محترم نگهبان قرار گرفته و در اجرای اصل یکصد و دوازدهم (۱۱۲) قانون اساسی به مجمع تشخیص مصلحت نظام ارجاع گردیده بود، در جلسه روز شنبه مورخ ۱۳۹۴/۸/۹ شورای مجمع تشخیص مصلحت نظام، بر اساس چهارچوب مطرح‌شده در مرقومه شماره ۱/۲۸۸۲۳ مورخ ۱۳۹۴/۷/۱۶ مقام معظم رهبری مدظله‌العالی در شش ماده، بیست و نه بند و سه تبصره به شرح پیوست تصویب گردید.

ماده ۱- مقامات تعیین‌شده در اصل یکصد و چهل و دوم (۱۴۲) قانون اساسی، فهرست دارایی‌های خود، همسر و فرزندان‌شان را مطابق آیین‌نامه‌ای که توسط قوه قضائیه ذیل این قانون تهیه و ابلاغ می‌شود، در ابتداء و انتهای دوره

←

مسئولیت به رئیس قوه قضائیه گزارش می‌دهند و قوه قضائیه نسبت به رسیدگی به اموال آنان از جهت بررسی عدم افزایش من غیرحق اقدام می‌نماید.

ماده ۲- به منظور افزایش اعتماد عمومی مردم به مسئولان جمهوری اسلامی ایران و ارتقای سلامت اداری از تاریخ لازم‌الاجراء شدن این قانون، یکی از شرایط تصدی سمت‌های موضوع این قانون، تعهد به ارائه فهرست دارایی‌های خود، همسر و فرزندان تحت تکفل، در قالب خوداظهاری به قوه قضائیه است.

ماده ۳- مقامات و مسئولان زیر موظفند در اجرای این قانون، صورت‌داری خود، همسر و فرزندان تحت تکفل خود را قبل و بعد از هر دوره خدمتی به رئیس قوه قضائیه اعلام نمایند:

۱- نمایندگان مجلس خبرگان رهبری

۲- اعضای مجمع تشخیص مصلحت نظام

۳- مقامات منصوب از سوی رهبری

۴- اعضای شورای نگهبان

۵- نمایندگان مجلس شورای اسلامی و معاونان رئیس مجلس و مدیران کل مجلس

۶- معاونان رئیس قوه قضائیه و رؤسای سازمان‌ها و دستگاه‌های وابسته به این قوه و معاونان و مدیران کل آنان

۷- دادستان کل کشور، رئیس دیوان عالی کشور و رئیس دیوان عدالت اداری و رؤسای کل دادگستری استان‌ها و معاونان همه آنها و سایر دارندگان پایه قضایی

۸- مشاوران سران سه قوه

۹- رؤسای دفاتر سران سه قوه، مجمع تشخیص مصلحت نظام و مجلس خبرگان رهبری

۱۰- دستیار ارشد رئیس جمهور، معاونان وزرا، مدیران کل و هم‌ترازان آنها

۱۱- دبیران شورای عالی امنیت ملی، مجمع تشخیص مصلحت نظام، هیئت دولت، شورای عالی انقلاب فرهنگی و شورای عالی فضای مجازی

۱۲- رئیس و دادستان دیوان محاسبات کشور، معاونان آنان و اعضای هیئت مستشاری

۱۳- رئیس، قائم‌مقام، معاونان و دبیرکل بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران

۱۴- رؤسا و معاونان سازمان‌ها و مؤسسات دولتی، نهادها و مؤسسات عمومی غیردولتی و مدیران کل آنها

۱۵- فرماندهان و مسئولان نیروهای مسلح از درجه سرتیپ تمام و بالاتر و هم‌ترازان آنها و رؤسای کلانتری‌ها

۱۶- مدیران عامل، اعضای هیئت مدیره بیمه‌ها، بانک‌ها و مؤسسات مالی و اعتباری دولتی و شرکت‌ها و مؤسسات وابسته به آنها، رؤسای مناطق و رؤسای شعب ارزی و ویژه و سرپرست‌های مناطق

۱۷- رئیس سازمان بورس و اوراق بهادار و معاونان وی، رؤسای بورس‌های تخصصی، مناطق و فرابورس

۱۸- رئیس و اعضای هیئت عامل صندوق توسعه ملی

۱۹- استانداران و معاونان آنان، فرمانداران، شهرداران و اعضای شورای شهر تمام شهرها و شهرداران مناطق کلان‌شهرها و معاونان آنها

۲۰- سفرا و کارداران، سرکنسول‌ها و مسئولین حفاظت منافع و رؤسای نمایندگی‌های جمهوری اسلامی ایران در خارج کشور

۲۱- نمایندگان دولت در مجامع عمومی، هیئت مدیره، هیئت امناء و مدیرعامل شرکت‌ها و مؤسسات دولتی یا وابسته به دولت و نهادها و مؤسسات عمومی غیردولتی

۲۲- اعضای هیئت مدیره و مدیرعامل و بازرسان مناطق ویژه و مناطق آزاد تجاری و معاونان آنان

۲۳- رئیس کل گمرک و معاونان وی و مدیران کل گمرک و رؤسای گمرکات کشور

قضائیه به شخص دیگر نسبت به مقامات مذکور در اصل ۱۴۲ قانون اساسی مغایر اصل مذکور است و نیز از آنجا که انفصال موقت از خدمات دولتی و عمومی در این ماده، شامل مسئولان و مقاماتی می‌شود که برای مدت معین انتخاب یا منصوب می‌شوند و اشخاصی که برکناری آنها مطابق قانون اساسی نیازمند تصمیم‌گیری از سوی مراجع و مقامات مخصوص می‌باشد، مغایر اصول متعدد قانون اساسی است. همچنین انفصال در غیر موارد عمدی، خلاف موازین شرع شناخته شد.

۱۰-۱. نظر شماره ۹۰/۳۰/۴۴۵۱۴ مورخ ۱۳۹۰/۸/۲۶ شورای نگهبان در خصوص طرح اصلاح موادی از قانون آیین‌نامه داخلی مجلس شورای اسلامی، مصوب

→

- ۲۴- رئیس سازمان امور مالیاتی کشور، معاونان، مدیران کل و سرممیزین
- تبصره ۱- رئیس قوه قضائیه موظف است دارایی خود، همسر و فرزندان تحت تکفل خود را قبل و بعد از خدمت به مرجعی که رهبری تعیین می‌کند، اعلام نماید.
- تبصره ۲- قائم‌مقام مقاماتی که طبق مقررات دارای قائم‌مقام هستند، مشمول این قانون می‌باشند.
- ماده ۴- صورت دارایی افراد مشمول این قانون شامل موارد زیر است:
 - ۱- کلیه اموال غیرمنقول و حقوق دارای ارزش مالی
 - ۲- مطالبات و دیون
 - ۳- سرمایه‌گذاری و اوراق بهادار
 - ۴- موجودی حساب‌های مختلف در بانک‌ها، مؤسسات مالی و اعتباری و نظایر آنها
 - ۵- هرگونه منبع درآمدی مستمر
- تبصره- کلیه اموال و دارایی‌های در تصرف افراد مشمول قانون که به اقتضای جایگاه و مسئولیت شغلی در اختیار آنها قرار داشته و صرفاً در مصارف سازمانی و شغلی (غیرشخصی) قابل بهره‌برداری می‌باشند، مشمول مراتب تعیین‌شده در این قانون نمی‌باشد.
- ماده ۵- فهرست دارایی‌های افراد مشمول و نیز اسناد و اطلاعات مربوط به آن به جز در مواردی که در این قانون و آیین‌نامه ذیل آن تعیین شده است، محرمانه بوده و هر یک از مسئولان و کارکنان که حسب وظیفه مأمور تهیه، ثبت، ضبط و حفظ فهرست دارایی‌های افراد مشمول یا اسناد و اطلاعات مرتبط با آن، موضوع این قانون باشند و یا برحسب وظیفه اسناد مذکور در اختیار آنان قرار گیرد، اگر عالماً عامداً مرتکب افشاء یا انتشار مندرجات این اسناد شوند و یا خارج از حدود وظایف اداری در اختیار دیگران قرار دهند یا به هر نحوی دیگران را از مفاد آنها مطلع سازند، به یکی از مجازات‌های درجه شش مقرر در ماده (۱۹) قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۹۲ محکوم خواهند شد. همین مجازات در مورد کسانی نیز مقرر است که با علم و اطلاع مبادرت به افشاء، چاپ و یا انتشار اطلاعات مزبور نموده و یا موجبات افشاء، چاپ یا انتشار آنها را فراهم نمایند.
- چنانچه افشای اطلاعات بر اثر عدم رعایت نظامات اداری غیرعمد باشد، مرتکب و یا مرتکبین به یکی از مجازات‌های درجه هشت مقرر در ماده (۱۹) قانون فوق‌الذکر محکوم خواهند شد.
- ماده ۶- قوه قضائیه موظف است حداکثر ظرف مدت شش ماه پس از لازم‌الاجراء شدن این قانون، آیین‌نامه اجرایی قانون را تهیه و پس از تأیید رئیس قوه قضائیه ابلاغ نماید.

۱۳۹۰/۸/۴ مجلس شورای اسلامی

۱-۱۰-۱- در بند (الف) ماده (۳)، موضوع اصلاح تبصره بند (۶) ماده (۳۳) آیین‌نامه،^(۱) رأی‌گیری مجلس در مورد ناکارآمدی مسئول ذی‌ربط، زائد بر اختیارات مجلس در امور و مقامات قوای دیگر بوده و مغایر اصول متعدد از جمله اصول ۵۷، ۷۶، ۸۸ و ۸۹ قانون اساسی شناخته شد.

۱-۱۰-۲- نظر به اینکه موارد مذکور در ماده (۸) و تبصره‌های آن، موضوع اصلاح ماده (۱۱۵) آیین‌نامه،^(۲) نه از امور تقنینی است و نه از نوع تصمیمات مجلس در خصوص انتخاب اعضای قوه مجریه و نه از نوع امور نظارتی می‌باشد، بنابراین خارج از اختیارات مجلس شورای اسلامی و مغایر اصول متعدد قانون اساسی است.

۱-۱۰-۳- ماده (۲۴) موضوع اصلاح ماده (۲۲۰) آیین‌نامه و تبصره‌های آن،^(۳)

۱. برای آگاهی تفصیلی نسبت به مستندات قانونی این نظر، رجوع کنید به همین مجموعه، ذیل اصل پنجاه و هفتم، شماره ۱-۹۴-۱.

۲. برای آگاهی تفصیلی نسبت به مستندات قانونی این نظر، رجوع کنید به همین مجموعه، ذیل اصل پنجاه و هفتم، شماره ۱-۹۴-۲.

۳. ماده ۲۴- ماده (۲۲۰) قانون آیین‌نامه داخلی به شرح زیر اصلاح می‌شود:

ماده ۲۲۰- در استیضاح باید موضوع به صورت صریح و با ذکر مورد یا موارد، معین شود و به صورت کتبی تنظیم و به هیئت رئیسه تسلیم گردد.

هیئت رئیسه موظف است در اولین جلسه علنی استیضاح را اعلام وصول نماید و در همان روز متن استیضاح را برای وزیر یا وزیران مورد استیضاح ارسال و همزمان چاپ و بین نمایندگان توزیع کند. تبصره ۱- علاوه بر امضاء کنندگان استیضاح، سایر نمایندگان می‌توانند تا قبل از طرح استیضاح در جلسه علنی استیضاح را امضاء نمایند.

تبصره ۲- هیئت رئیسه موظف است در روز برگزاری استیضاح، متن استیضاح و نام آخرین متقاضیان استیضاح را چاپ و توزیع نماید.

تبصره ۳- پس از اعلام وصول استیضاح در جلسه علنی، فقط در صورتی استیضاح از دستور کار مجلس خارج می‌شود که تمامی امضاء کنندگان به صورت کتبی استرداد استیضاح را بخواهند. در این صورت می‌توانند دلایل خود را توسط نماینده منتخب خود ظرف پنج دقیقه در جلسه علنی مطرح نمایند. پس از این مرحله چنانچه وزیر درباره استیضاح درخواست صحبت بنماید، با تقاضای کتبی و موافقت رئیس مجلس می‌تواند حداکثر ده دقیقه در جلسه علنی صحبت کند.

مصوبه اصلاحی (نهایی) مورخ ۱۳۹۱/۱/۲۰ مجلس به منظور رفع ایراد شورا:

در تبصره (۳) ماده (۲۲۰) اصلاحی، عبارت «اعلام وصول» حذف و کلمه «طرح» جایگزین می‌شود. عبارت «تمامی امضاء کنندگان به صورت کتبی استرداد استیضاح را بخواهند» حذف و عبارت «تعداد

مغایر اصل ۸۹ قانون اساسی شناخته شد.

۱-۱۰-۴- ماده (۲۸)،^(۱) مغایر اصول متعدد قانون اساسی از جمله اصول ۵۷، ۸۹،

۱۵۶، ۱۶۰ و اصول نظارتی شناخته شد.

۱-۱۰-۵- بند (۴۲) ماده (۳۳)، موضوع اصلاح ماده (۲۲۲) آیین نامه،^(۲) با توجه به

ایراد معموله در ماده (۲۴) موضوع اصلاح ماده (۲۲۰) آیین نامه، اشکال دارد.

۱۱-۱. نظر شماره ۹۱/۳۰/۴۶۶۰۷ مورخ ۱۳۹۱/۲/۱۳ شورای نگهبان در خصوص

طرح اصلاح مواد (۱۹۶) و (۱۹۷) آیین نامه داخلی مجلس شورای اسلامی، مصوب

۱۳۹۱/۲/۳ مجلس شورای اسلامی

۱-۱۱-۱- تبصره (۲) ماده (۱۹۷)،^(۳) مغایر اصل ۸۸ و بند (۲) اصل ۸۹ قانون

اساسی شناخته شد.

۱۲-۱. نظر شماره ۹۳/۱۰۲/۸۴۸ مورخ ۱۳۹۳/۳/۵ شورای نگهبان در خصوص طرح

اصلاح موادی از قانون تشکیل سازمان بازرسی کل کشور^(۴) مصوب ۱۳۹۳/۲/۱۷

مجلس شورای اسلامی

۱-۱۲-۱- در بند (ب) ماده (۲) اصلاحی موضوع بند (۳) ماده (۲)،^(۵) انجام

→

متقاضیان استیضاح به کمتر از ده نفر کاهش یابد» جایگزین می شود.

۱. برای آگاهی تفصیلی نسبت به مستندات قانونی این نظر، رجوع کنید به همین مجموعه، ذیل اصل پنجاه و هفتم، شماره ۱-۹۴-۳.

۲. ماده ۳۳- در مواد تعیین شده زیر، اصلاحات به عمل آمده انجام می شود:

۱- ...

۴۲- در ماده (۲۲۲)، عبارت «طرح استیضاح» به عبارت «اعلام وصول استیضاح در جلسه علنی» اصلاح می شود.

مصوبه اصلاحی (نهایی) مورخ ۱۳۹۱/۱/۲۰ مجلس به منظور رفع ایراد شورا:

بند (۴۲) ماده (۳۳) طرح، حذف می شود.

۳. برای آگاهی تفصیلی نسبت به مستندات قانونی این نظر، رجوع کنید به همین مجموعه، ذیل اصل هشتاد و هشتم، شماره ۱-۱۳-۲.

۴. گفتنی است این طرح ابتدا با عنوان «طرح دائمی شدن قانون اصلاح موادی از قانون تشکیل سازمان بازرسی کل کشور مصوب ۱۳۸۷» به مجلس تقدیم شده است، لیکن عنوان آن، هنگام بررسی در مجلس تغییر کرده است.

۵. برای آگاهی تفصیلی نسبت به مستندات قانونی این نظر، رجوع کنید به همین مجموعه، ذیل اصل

←

بازرسی‌های فوق‌العاده به درخواست نماینده مجلس، مغایر اصل ۵۷ قانون اساسی و اصول مربوط به وظایف و اختیارات نماینده شناخته شد. همچنین در خصوص رئیس جمهور و کمیسیون اصل نودم (۹۰) قانون اساسی حتی در مواردی که درخواست مربوط به حیطه اختیارات آنها باشد، در صورتی که به معنای الزام سازمان بازرسی به انجام بازرسی باشد اشکال دارد و این درخواست با این وصف باید از طریق رئیس قوه قضائیه و حسب دستور ایشان صورت پذیرد.

۲- نظرات شورای نگهبان در خصوص اساسنامه‌های مصوب هیئت وزیران

۳- نظرات تفسیری و مشورتی شورای نگهبان

۴- نظرات شورای نگهبان در پاسخ به استعلامات اشخاص حقیقی و حقوقی

۵- تذکرات ارشادی و قانونی شورای نگهبان

امام خمینی (ره):

و از شورای محترم نگهبان می‌خواهم و توصیه می‌کنم، چه در نسل حاضر و
چه در نسل های آینده که با کمال وقت و قدرت و ظایف اسلامی و ملی خود
را ایا تحت تاثیر هیچ قدرتی واقع نشوند و از قوانین مخالف با شرع مطهر و
قانون اساسی بدون هیچ ملاحظه ای جلوگیری نمایند.

(صحیفه امام ج ۲۱، ص ۴۲۲)

آدرس: تهران، خیابان شهید سپهبد قمری،
کوچه شهید دهقانی نیا (خسرو سابق)، پلاک ۱۲
صندوق پستی: ۱۴۶۳ - ۱۳۱۴۵
تلفکس: ۰۲۱ - ۸۸۳۲۵۰۴۵
info@shora-rc.ir
www.shora-rc.ir